

TARBIYA JARAYONINING PSIXOLOGIK MOHIYATI, MAQSAD VA VAZIFALARI

G'affarova Nazira Fayzulla qizi

TAFU Psixologiya kafedrası o'qituvchisi

e.mail.naziragaffarova@gmail.com

Ismoilova Mohinur Sheráli qizi

Toshkent amaliy fanlar universiteti talabasi

Imohinur425@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur tezisda tarbiya jarayonining psixologik mohiyati, uning shaxs rivojlanishidagi o'rni, maqsad va vazifalari keng yoritilgan. Tarbiya jarayonida shaxsning ijtimoiylashuvi, axloqiy sifatlarining shakllanishi, emotsional va intellektual rivojlanishi tahlil qilingan. Shuningdek, tarbiyaning inson kamolotidagi ahamiyati hamda pedagog va ota-onalarning tarbiyaviy faoliyatdagi roli ochib berilgan.

Kalit so'zlar: tarbiya, psixologik mohiyat, shaxs, rivojlanish, ijtimoiylashuv, axloqiy tarbiya, emotsional rivojlanish, maqsad, vazifa.

Аннотация: В данном тезисе подробно освещены психологическая сущность воспитательного процесса, его роль в развитии личности, цели и задачи воспитания. Проанализированы процессы социализации личности, формирования нравственных качеств, эмоционального и интеллектуального развития в процессе воспитания. Кроме того, раскрыто значение воспитания в становлении человека, а также роль педагогов и родителей в воспитательной деятельности.

Ключевые слова: воспитание, психологическая сущность, личность, развитие, социализация, нравственное воспитание, эмоциональное развитие, цель, задача.

Annotation: This thesis discusses the psychological essence of the educational process, its role in personality development, and the goals and tasks of education. It analyzes the socialization of an individual, the formation of moral qualities, and emotional and intellectual development during the educational process. Furthermore, the significance of education in human development and the role of parents and teachers in upbringing are explained.

Keywords: education, psychological essence, personality, development, socialization, moral education, emotional development, goal, task.

KIRISH

Tarbiya inson kamolotini ta'minlovchi muhim ijtimoiy-pedagogik jarayon hisoblanadi. Har bir jamiyatning taraqqiyoti barkamol, ma'naviy yetuk va mas'uliyatli shaxslarni tarbiyalash bilan chambarchas bog'liqdir. Tarbiya jarayonida insonning dunyoqarashi, axloqiy fazilatlarini, xulq-atvori va ijtimoiy munosabatlari shakllanadi. Psixologik nuqtai nazardan tarbiya shaxsning ruhiy rivojlanishiga ta'sir ko'rsatuvchi murakkab jarayon bo'lib, unda oila, ta'lim muassasalari va ijtimoiy muhit muhim rol o'ynaydi. Shu sababli tarbiya jarayonining psixologik mohiyatini o'rganish shaxs rivojlanishini tushunishda muhim ahamiyat kasb etadi.

ASOSIY QISM

1. Tarbiya jarayonining psixologik mohiyati

Tarbiya jarayoni shaxsning ma'naviy, axloqiy, aqliy va emotsional jihatdan rivojlanishiga qaratilgan maqsadli faoliyatdir. Psixologik jihatdan tarbiya inson ongiga, his-tuyg'ulariga va xulq-atvoriga ta'sir ko'rsatish orqali amalga oshiriladi. Tarbiya natijasida shaxs jamiyat tomonidan qabul qilingan qadriyatlar, me'yorlar va xulq qoidalarini o'zlashtiradi. Tarbiya jarayonida bolaning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish muhimdir.

2. Tarbiyaning maqsadi

Tarbiyaning asosiy maqsadi har tomonlama barkamol, ma'naviy yetuk, mustaqil fikrlaydigan va jamiyat oldidagi mas'uliyatini his etadigan shaxsni shakllantirishdan iboratdir. Tarbiya orqali insonda vatanparvarlik, mehnatsevarlik, halollik, mas'uliyatlilik va insonparvarlik kabi sifatlar rivojlantiriladi.

3. Tarbiyaning vazifalari

Tarbiya jarayonining asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

- Shaxsda axloqiy sifatlarni shakllantirish;
- Milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalash;
- Mustaqil fikrlash va ongli qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirish;
- Mehnatsevarlik va mas'uliyat hissini tarbiyalash;
- Estetik did va madaniy xulq-atvorni shakllantirish;
- Jismoniy va ruhiy sog'lomlikni qo'llab-quvvatlash;
- Ijtimoiy munosabatlarda faol ishtirok etishga tayyorlash.

4. Tarbiya jarayonida oila va ta'lim muassasasining roli

Tarbiya avvalo oilada boshlanadi. Ota-onalarning xulqi, munosabati va farzandga bo'lgan e'tibori bolaning shaxs sifatida shakllanishida katta ahamiyatga ega. Oila bolaga dastlabki axloqiy me'yorlarni, odob qoidalarini va hayotiy qadriyatlarni singdiradi. Ta'lim muassasalari esa tarbiya jarayonini tizimli ravishda davom ettiradi. Pedagoglar o'quvchilarning bilim olishi bilan birga ularning ma'naviy va psixologik rivojlanishiga ham e'tibor qaratadilar. Oila va maktab hamkorligi samarali tarbiya uchun muhim omil hisoblanadi.

5. Tarbiyaning shaxs rivojlanishidagi ahamiyati

Tarbiya shaxsning jamiyatda o'z o'rnini topishida muhim ahamiyat kasb etadi. To'g'ri tashkil etilgan tarbiya insonda ijobiy fazilatlarni rivojlantiradi, salbiy xulq-atvorlarning oldini oladi va sog'lom dunyoqarashni shakllantiradi. Tarbiya natijasida inson o'z xatti-harakatlarini boshqarishni, boshqalar bilan samarali muloqot qilishni va ijtimoiy mas'uliyatni his etishni o'rganadi.

Xulosa

Tarbiya jarayonining psixologik mohiyati shaxsning ongli, ma'naviy va axloqiy rivojlanishini ta'minlashdan iboratdir. Tarbiya insonning ijtimoiylashuvi, qadriyatlarni o'zlashtirishi va jamiyatga moslashuvida muhim o'rin tutadi. Tarbiyaning asosiy maqsadi barkamol avlodni voyaga yetkazish bo'lsa, uning vazifalari shaxsning ma'naviy, axloqiy, intellektual va jismoniy rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan. Oila, ta'lim muassasalari va jamiyatning hamkorligi natijasida tarbiya jarayoni samarali tashkil etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. G'oziyev E. "Umumiy psixologiya". — Toshkent: O'qituvchi, 2010.
2. Davletshin M.G. "Yosh davrlari va pedagogik psixologiya". — Toshkent, 2004.
3. Vygotskiy L.S. "Pedagogik psixologiya". — Moskva, 1991.
4. Petrovskiy A.V. "Umumiy psixologiya". — Moskva, 2002.
5. Nishonova Z.T. "Rivojlanish psixologiyasi". — Toshkent, 2012.
6. Karimova V.M. "Psixologiya". — Toshkent, 2015.
7. Rubinshteyn S.L. "Psixologiya asoslari". — Moskva, 1999.